

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitekappale kaipaa jäsentämistä -teksti olisi hyvä pohtia loogisemmaksi. Sivistynyt yhteiskunta on päätavoite, ja siihen päästään esimerkiksi avoimuudella, kriittisyydellä ja tieteen ja taiteen vapaudella.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Vision ydin on hyvin kiteytetty Suomen roolissa tieteen ja demokratian edistäjänä. Tässä yhteydessä voisi nostaa selkeästi yliopiston erityisen roolin tieteen vapauden toteuttajana ja nuorison kasvattajana. Kiteytettynä todeten; vision maininta tieteen ja taiteen ja ylimmän opetuksen vapaudesta on liian ylimalkainen. Se pätee yliopistoihin (yliopistolain mukaan yliopistojen tehtävä), mutta ei ammattikorkeakoulujen lakisääteinen tehtävä.

Toimenpidesuosituksista puuttuu keskeisiä asioita, jotka tukevat näitä tavoitteita, esim.: Korkeakouluyhteisöt ovat yhteiskunnan uudistumisen tärkein voimavara. Olemme modernin oppimisen kärkimaa. Käännämme teknologiset murrokset kestäväksi kasvuksi ja menestystekijöiksi.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Visiossa tulisi selkeämmin mainita digitalisaation ja etenkin tekoälyn yhteys korkeakoulujen päätehtäviin, koulutukseen ja tutkimukseen. Pelkkään hallintoon tai lakisääteisiin tehtäviin viittaus ei ole riittävä kirjaus huomioiden tulevaisuudessa tekoälyn mahdollisuudet ja haasteet koulutuksessa ja tutkimuksessa

Toteumus, että koulutus kuuluu kaikille ja erityisesti nuorille on varsin yleisen tason ilmaus. Voisiko lausuman jakaa kahteen osaan 1) Nuorille taataan selkeät koulutuspolut ja 2) Osaamisen päivittämisen ja uudistamisen mahdollisuuksia lisätään.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteiden järjestys olisi hyvä harmonisoida. Voisiko noudattaa esim. koulupolun etenemisjärjestystä (peruskoulu-lukio-korkeakoulu)? Järjestäminen auttaisi huomaamaan, jos toimiin on jäänyt jokin merkittävä puute. Toimenpiteissä voitaisi huomioida esim. Sitran uunituore raportti "Koulutuspolitiikan korjaussarja".

Tavoite yhteisistä periaatteista läsnä- ja etäopiskelulle voi vaikuttaa vanhahtavalta. Suurin osa opetuksesta sallii monimuoto-osallistumisen, ja ainakin yliopistosektorilla enin osa koulutusohjelmista lähtee siitä, että kandidivaihe on mahdollisimman pitkälle lähiopetusta. Monet yliopistot toimivat toisistaan erillään olevilla kampuksilla, jolloin lähi- ja etäopetuksen käsite on hankala, osan seuratessa luentoa aidossa livetilanteessa ja toisten katsoessa sitä etälähetyksenä. Keskeisempää on kiinnittää huomiota opetuksen laatuun. Siinä erinomaisena toimenpiteenä on luonnoksessa mainittu opetushenkilöstön pedagogisen osaamistason nosto.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Luovuus ja luovien innovaatioiden synty ovat mahdollisia sen jälkeen, kun asioiden perustaso on hallussa. Tästä syystä aiemmin luonnoksessa olisi hyvä olla toimenpiteenä vaiheittainen osa-arviointi, jossa tarvittaessa voidaan palata varmistamaan aiemmissa koulutusvaiheissa vielä jääneet puutteet (esim. ohjaukseen ja tukeen liittyvän toimenpiteen yhteydessä). Korkeakoulutuksessa ei voi enää olla tavoitteena esimerkiksi oppimisvaikeuksien kuntoutus.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Visiossa on ansiokkaasti tuotu esille suomalaisen korkeakoulukentässä erikoistumisen tarvetta ja vahvuusperusteisuutta. Erikoistumista tulisi tukea yliopiston ja ammattikorkeakoulukentän sisällä sekä niiden välillä. Erityisesti korkeakoulukonsernin jo muodostaneet yliopistot ja ammattikorkeakoulut ml. konserneiksi pyrkiville rofiloitumisen vaade tulisi olla vielä korostuneempi.

Korkeakouluvisiossa tulisi edelleenkin duaalimallin mukaisesti puhua rohkeasti yliopistoista ja ammattikorkeakouluista omina merkityksillisinä kokonaisuuksina painottaen kunkin toimijan profiilia ja nykyistä kansallista lainsäädäntöpohjaa. Tämän olemassa olevan periaatteen ilmaisu ei poissulje tulevaisuudessa kiinteämpää organisoitumista esimerkiksi yhdeksi organisaatioiksi (ns. yhden Y-tunnuksen korkeakoulukonserni) duaalimalli huomioiden. Yhdessä tiedeperusteinen ja taideperusteinen yliopisto ja työelämäpainotteinen ja vahva ammatillisesti ja paikallisesti orientoitunut ammattikorkeakoulu voisivat muodostaa vahvan ja monipuolisen entiteetin tulevaisuuden kansallisessa korkeakoulujärjestelmässä. Summattuna: Visiotekstissä olisi hyvä tuoda esille ajatusta korkeakoulukentästä yliopisto/ammattikorkeakoulu -tunnisteisesti.

Laadun varmistamiseksi ja erikoistumisen tukemiseksi koulutuksen vastuusäätelyä tulisi edelleen ylläpitää ministeriön toimesta ja yhteistyössä korkeakoulujen kanssa huomoiden yhteiskunnan koulutustarpeet ja etenkin järkevä resurssiallokaatio yhteiskunnan kokonaisetua ajatellen ja osaoptimointia ehkäisten.

Mitä ovat ne korkeakoulujen toiminnan päällekkäisyydet, joihin tavoitteessa viitataan? Jos merkittäviä päällekkäisyyksiä on, sille voi olla jopa syitäkin (kuten tasalaatuinen koulutus professioaloilla). Pitäisikö koko ilmaus poistaa, jos ei haluta avata tarkemmin?

Olisi ehkä hienoa nähdä, että Suomi pyrkii näkymään myös eurooppalaisella ja globaalilla kentällä. Nyt tavoite näyttäytyy paikallisena ja kansallisena tekemisenä ja silti toimenpideoioissa odotetaan esim. ulkopuolista rahoitusta eurooppalaisilta instansseilta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Haluammeko olla ainoastaan huomioimassa eurooppalaista korkeakoulusektorin kehitystä, vai olla jotenkin aktiivisesti myös osallistumassa siihen, jopa ohjaamassa sitä?

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

-

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

On hyvä, että rahoitus pohjaa uudistetaan. Mitä vaatisi, että tavoitteissa voitaisiin lisäksi käyttää termiä "pitkäjänteisesti"? Koulutuksen osalta rahoitus pohjan tavoitteisto on selvä; tarvitaan vakaa rahoitus laadukkaan perustutkintokoulutuksen toteuttamiseksi. Entä tutkimuspuoli? Sitoutuminen esimerkiksi ei-viittausedeksidottuun tutkija-arviointiin ja toisaalta tutkimuksen laadun ja määrällisen tuottavuuden nostoon samanaikaisesti on ongelma. Onko ajattelu jatkossa siis tuotos-panos, vai panos-tuotos –logiikalla? Olisiko aika harkita tutkimuksen kokonaisrahoitusta keskeisten apparaattien (SA, BF, jne.) kautta (panos-tuotos) sen asemesta, että kilpailemme perusrahoituksesta esim. julkaisumääräperustaisesti (tuotos-panos).

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Suomessakin yliopistoinstituutiolla on pitkä historia. Sitä ei kannata liudentaa pois puhumalla tärkeimmissä alkuteksteissä ja tavoitteistossa pelkästään korkeakouluista. Se, että puhuttaisiin erikseen ja selkeästi myös yliopistoista, ei poista mahdollisuuksia uudistaa lainsäädäntöä ja korkeakoulusektoria.

Vielä rohkeammin voisi tässä paperissa puhalttaa henkeä siihen, että tasalaatuisuuden varmistamisen lisäksi erityisesti tuettaisiin huippututkimusta ja siitä ammentavaa koulutusta.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

-

9. Muut kommentit

-

Viiri Arto
Lapin yliopisto